

Huoltovarmuuskeskus

Huoltovarmuuden ajankohtaistarkastus

Jukka Peltola
Varautumisasiantuntija

Tässä esityksessä

1. Huoltovarmuus EU:ssa
2. Mitä on huoltovarmuus?
3. Huoltovarmuuteen liittyvä lainsäädäntö
4. HVK:n tehtäväkokonaisuudet
5. Suomen elintarvikehuolto
6. Kansainvälinen elintarvikehuolto ja Suomen rooli

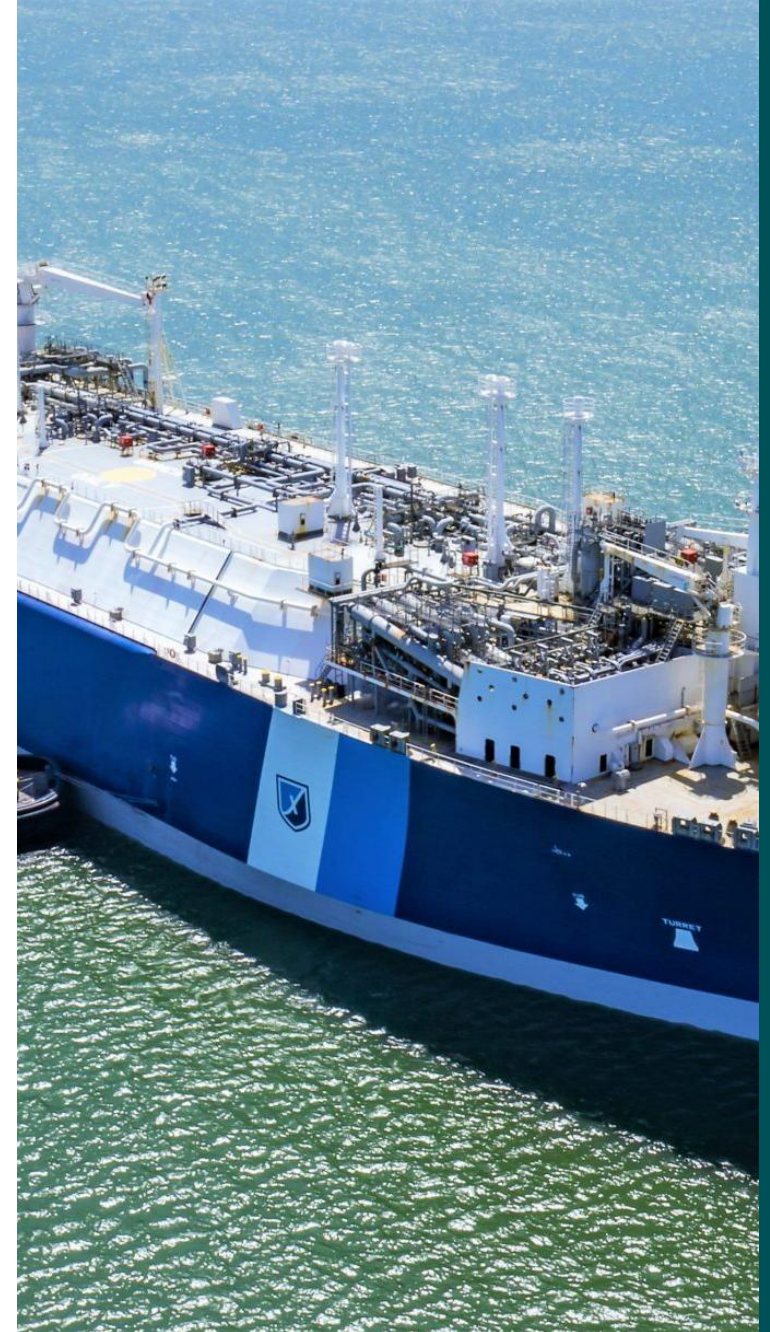
Huoltovarmuus osana EU:n varautumista

- **EU:n kehitys**
 - EU vahvistaa varautumisstrategiaa kriisien hallintaan ja strategisen autonomian turvaamiseksi.
 - Keskiössä: energia, ruokaturva ja kriittiset raaka-aineet.
 - Uusi linjaus: ennakoiva varautuminen ja suositus min. 72 h kotivaraa.
- **Maatalouden kaksoisrooli**
 - **Ruokaturva:** varmistaa EU:n omavaraisuus ja kriisinsietokyky.
 - Tuottaa **energiaa**, tukea vihreää siirtymää ja vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista.
 - **Maatalous strateginen turvallisuustoimija**, ei vain ruoantuottaja. Ruoka on voimakas työkalu **poliittisten intressien** ajamiseksi.
- **Suomen ennakoiva varautumismalli**
 - **Hajautettu rakenne** ja yksityisen sektorin kumppanuudet
 - Keskeiset elementit: **kriittisten tuotantopanosten varastointi, yhteistyömalli, kotitalouksien varautuminen.**
- **Strateginen ero:** Suomen varautuminen tehdään **ennakoivasti** ja turvataan **toiminnan jatkuvuus**. EU:n ajattelutapa on ollut reaktiivinen.

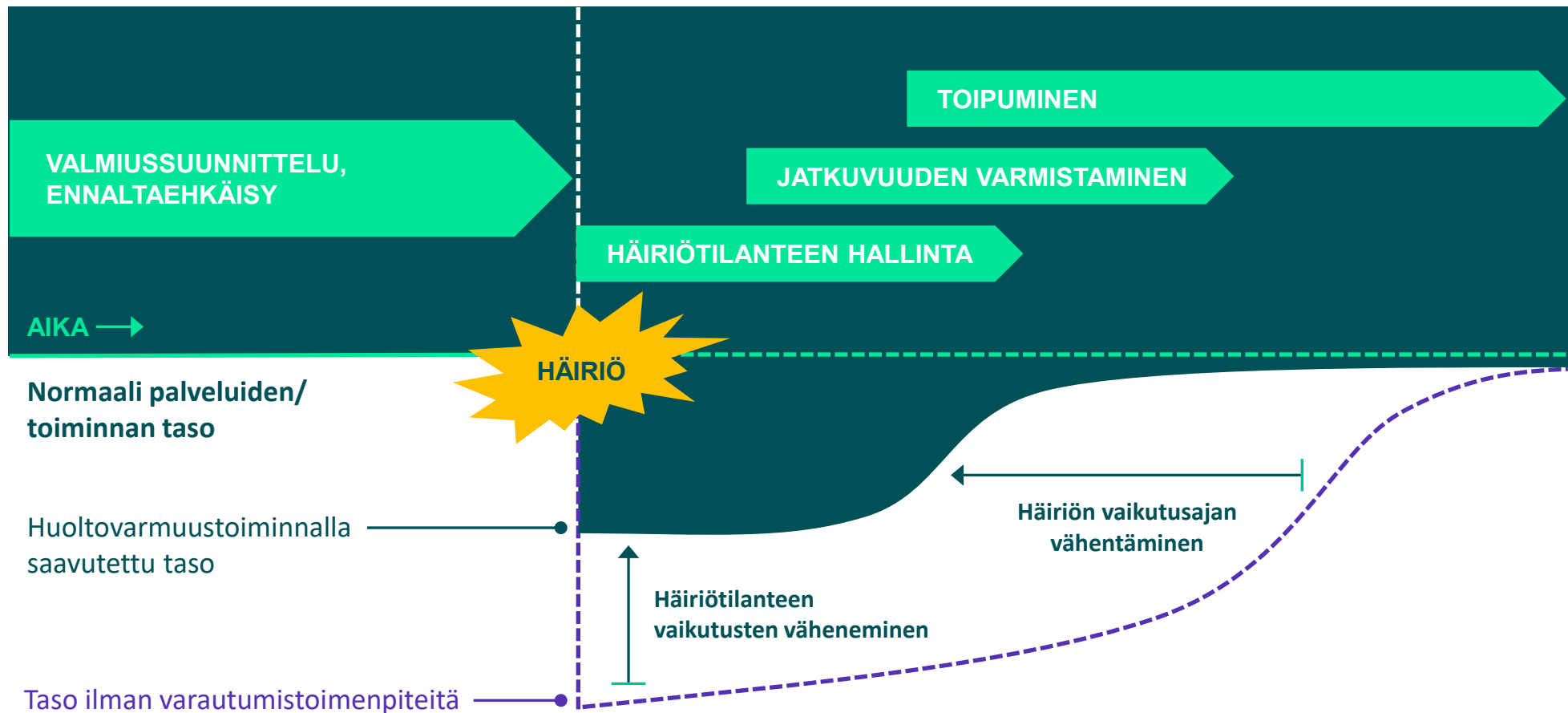
Mitä huoltovarmuudella Suomessa tarkoitetaan?

- Yhteiskunnan varautumista mahdollisiin kriiseihin turvaamalla elintärkeät toiminnot:
 - Ruoka-, energia- ja terveydenhuolto
 - Logistiikka, finanssiala, teollisuus, digitaaliset palvelut
- Perustuu toimiviin markkinoihin ja kilpailukykyiseen talouteen.
- Yhteistyö viranomaisten, elinkeinoelämän ja kansalaisyhteiskunnan kesken.
- Ministeriöt vastaavat oman hallinnonalansa varautumisesta.

Mitä huoltovarmuudella tavoitellaan?

Huoltovarmuuden lainsäädäntö: Laki, VNp ja selonteko

- [Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain \(18.12.1992/1390\)](#) tavoitteena on poikkeusolojen ja niihin verrattavissa olevien vakavien häiriöiden varalta **turvata väestön toimeentulon, maan talouselämän ja maanpuolustuksen kannalta välttämättömät taloudelliset toiminnot ja niihin liittyvät tekniset järjestelmät** (huoltovarmuus)
- Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät määritetään em. laissa sekä [valtioneuvoston asetuksessa Huoltovarmuuskeskuksesta \(25.6.2008/455\)](#). Huoltovarmuuden kehittäminen ja yhteensovittaminen kuuluvat Työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM), joka myös valvoo ja ohjaa HVK:ta.
- Valtioneuvosto ohjaa huoltovarmuustoimintaa n. viiden vuoden välein annettavalla [päätöksellä huoltovarmuuden tavoitteista](#). Valtioneuvoston päätös (VNp) huoltovarmuuden tavoitteista päivitettiin vuonna 2023.
- Ensimmäinen valtioneuvoston [huoltovarmuusselonteko](#) annettiin eduskunnalle syyskuussa 2022. Selonteossa määritellään keskeiset tavoitteet huoltovarmuuden kehittämiselle vuoteen 2030 mennessä.

Huoltovarmuuden lainsäädäntö: YTS ja riskiarvio

- [Yhteiskunnan turvallisuusstrategia](#) (VNp) yhtenäistää varautumisen kansallisia periaatteita ja ohjaa hallinnonalojen varautumista kuvaamalla **kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallin**.
- Turvallisuusstrategiassa määritellään ja kuvataan **yhteiskunnan elintärkeät toiminnot**, jotka turvataan strategisilla tehtävillä viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyössä.
- Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen edellyttää riskien arviointia ja ymmärrystä siitä, millaisia vaikutuksia erilaisilla häiriötilanteilla mahdollisesti niihin on.
- 14.2. julkaistu [kansallinen riskiarvio](#) ennakoi Suomeen mahdollisesti kohdistuvia suhteellisen äkillisiä tapahtumia, jotka vaativat viranomaisilta normaalista poikkeavia toimia.

ELINTÄRKEÄT TOIMINNOT

Varmuus-, velvoite- ja turvavarastointi- lainsäädäntö

- Varmuusvarastointia toteutetaan erityyppisin varastointijärjestelyin
- **Valtion varmuusvarastointi** (Laki huoltovarmuuden turvaamisesta (L 1390/1992))
 - Varmuusvarastointia, josta huolehtii Huoltovarmuuskeskus valtion edustajana
 - Tuontipolttoaineet (3 kk), viljat (9 kk), sairaalatarvikkeet, lääkkeet, seosmetallit, kemikaalit, kriittiset tuontiraaka-aineet
- **Velvoitevarastointi** (Laki tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista (L 1070/1994) ja Lääkkeiden velvoitevarastointilaki (L 979/2008))
 - Tuontipolttoaineiden (2 kk) ja lääkkeiden (3, 6, 10 kk) laissa säädetyn minimimäärän varmuusvarastointi, josta huolehtivat tuontipolttoaineiden maahantuoja ja tärkeimmät käyttäjät sekä lääkkeiden valmistajat, maahantuoja, kunnalliset terveydenhuollon toimintayksiköt sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- **Turvavarastointi** (Turvavarastolaki (L 970/1982))
 - Varmuusvarastointia, josta yritys huolehtii vapaaehtoisesti turvatakseen oman toimintansa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Huoltovarmuuskeskus

Missiomme

Rakennamme yhdessä kriisinkestävää yhteiskuntaa, jotta myös kriisitilanteissa yhteiskunta toimii ja elämä jatkuu mahdollisimman häiriöttä.

Visionimme

Iskunkestävä Suomi

- Huoltovarmuuskeskus (HVK) on työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) hallinnonalan laitos.
- Tehtävänä maan huoltovarmuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen liittyvä suunnittelu sekä operatiivinen toiminta.
- Huoltovarmuuden ylläpidosta aiheutuvat kustannukset katetaan valtion talousarvion ulkopuolella olevasta huoltovarmuusrahastosta.

Huoltovarmuusmaksun kertymä **37,7** milj. euroa*

Liikevaihto
59,6 miljoonaa euroa*

Tase
2,2 miljardia euroa*

HVK:n henkilöstömäärä
100 **

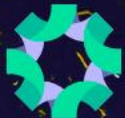

Huoltovarmuus-
verkostossa **1500**
yritystä ja yhteisöä**

*2023

**2024

Huoltovarmuuskeskus
Försörjningsberedskapscentralen
National Emergency Supply Agency

Visio

Iskunkestävä Suomi

Keskeiset ilmiöt toimintaympäristössä

Muutokset turvallisuus-
ympäristössä

Ilmastonmuutos

Vaatimukset kriittiselle
infrastruktuurille

Muutokset sääntely-
ympäristössä

Huoltovarmuuden
taloudelliset edellytykset

Missio

Rakennamme yhdessä kriisinkestävää yhteiskuntaa, jotta myös kriisitilanteissa yhteiskunta toimii ja elämä jatkuu mahdollisimman häiriöttä

Strategiakauden painopistealueet

Energiahuolto

Kuljetukset
ja toimitusketjut

Digitaalinen turvallisuus
ja tiedon huoltovarmuus

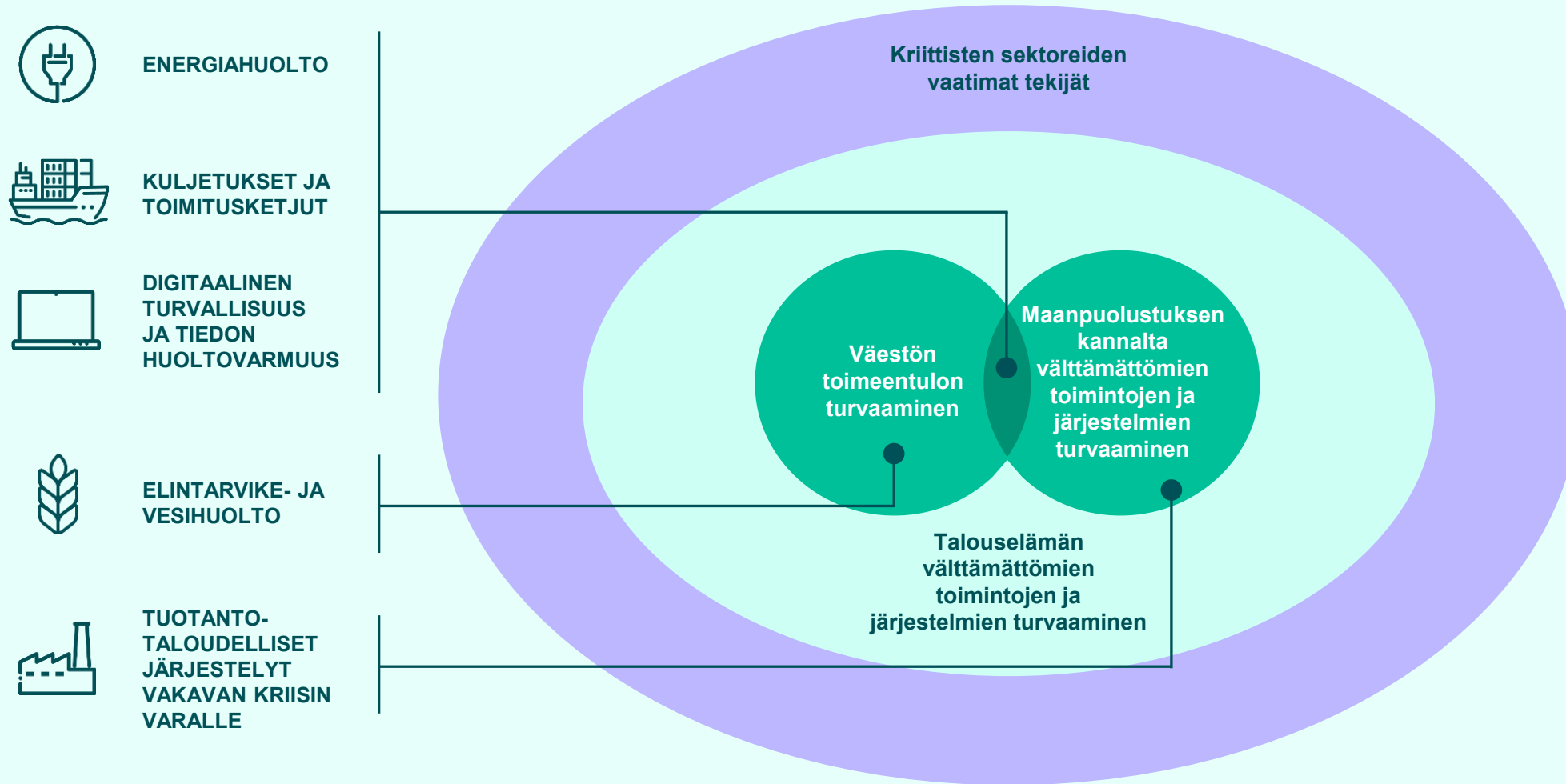
Elintarvike-
ja vesihuolto

Tuotantotaloudelliset järjestelyt
vakavan kriisin varalle

Strategiset painopisteet kohdistuvat keskeisiin turvattaviin huoltovarmuusintresseihin

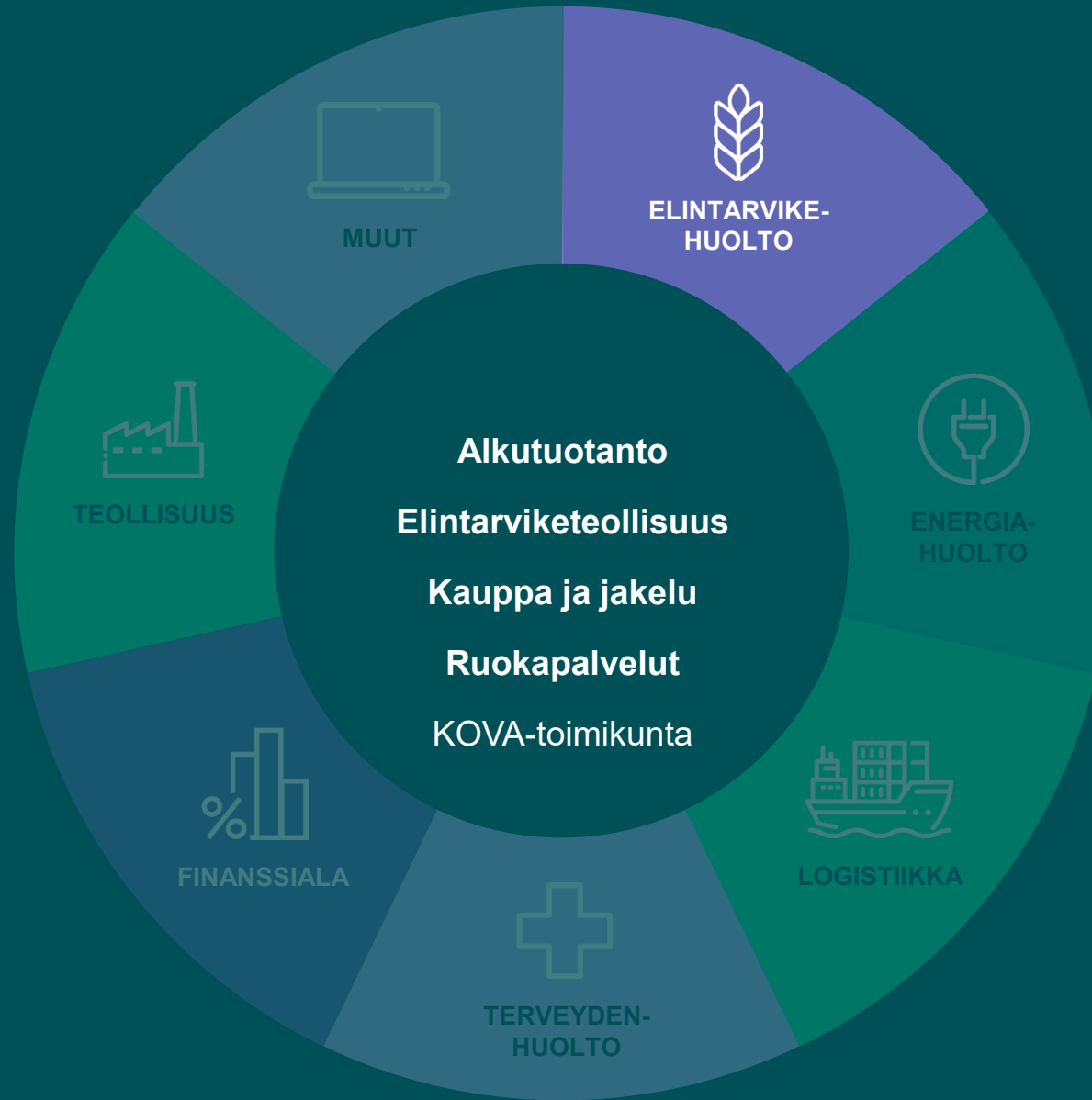

Verkostomainen toimintaympäristö

Ohjaavat
viranomaiset

Elinkeinoelämä

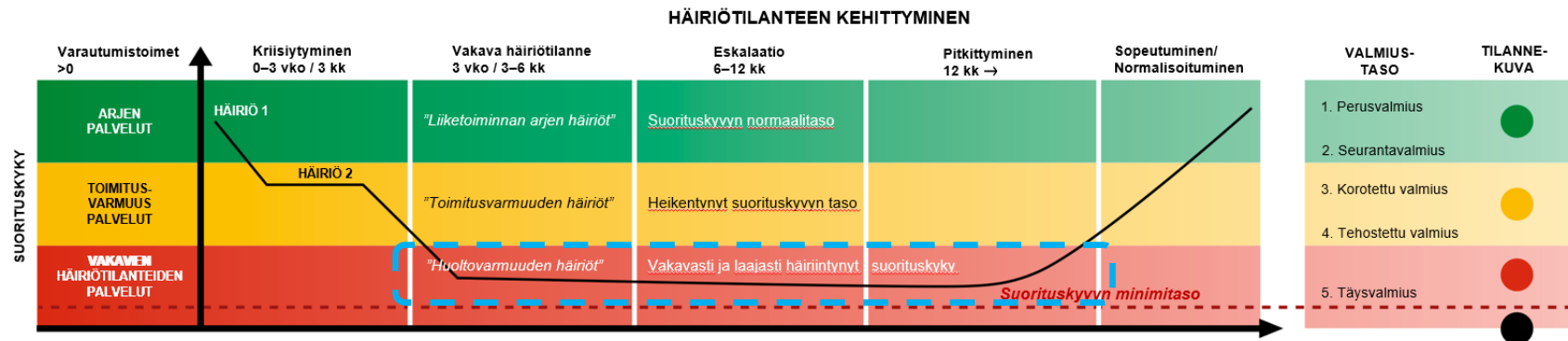

Elintarvikehuolto

- Ruoan omavaraisuus 80 %, tuotantopanoksissa tuontiriippuvuutta
- Alan toimijat tekevät pooleissa tiivistä yhteistyötä
- Ruokaketjun toimittava kannattavasti pellostä pöytään
- Kaikkia tuotteita ei voida varmuusvarastoida. Tällöin huoltovarmuus varmistetaan poolien kautta

Materiaalinen varautuminen eri varautumistapojen yhdistelmänä

Lakisääteiset varastot edelleen elintärkeitä

VARMUUSVARASTOT

Väestön toimeentulon ja talouden toimintojen turvaaminen vakavan kriisin aikana.

Laki huoltovarmuuden turvaamisesta 1390/1992

VELVOITEVARASTOT

Polttoaineiden ja lääkkeiden saatavuuden turvaaminen vakavan tuontihäiriön aikana.

Laki tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista (1070/1994)
Laki lääkkeiden velvoitevarastoinnista (979/2008)

TURVAVARASTOT

Väestön toimeentulon ja teollisuuden turvaaminen kriittisten raaka-aineiden toimitushäiriön aikana.

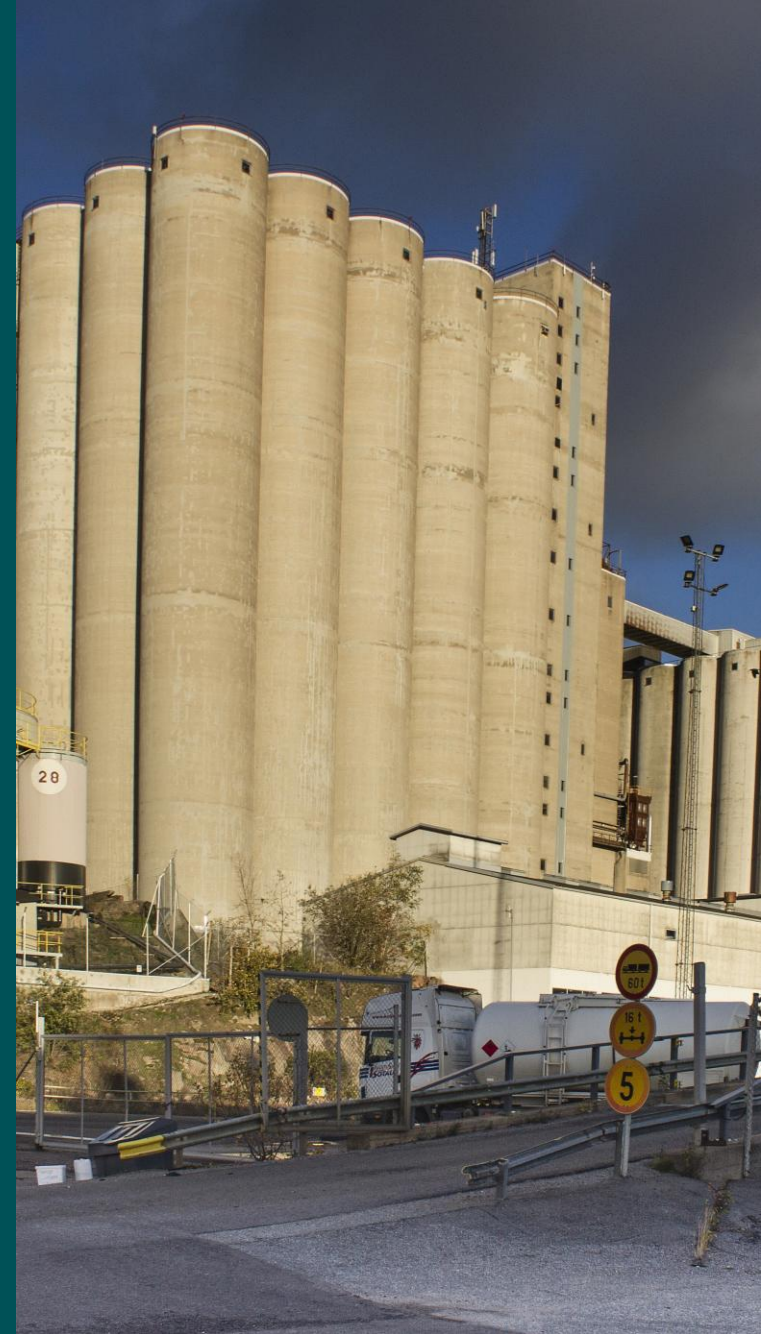
Turvavarastolaki (970/1982)
sopimusperusteinen

Varmuusvarastointi elintarvikehuollon tukemiseksi

- Tuoteryhmät
 - Elintarvikevilja
 - Kylvösiemen
 - Rehunvalkuainen
 - Lannoitteiden raaka-aineet
 - Kasvinsuojeluaineet
- Sopimukset
 - Ns. hoitosopimukset, jossa sopimuskumppani vastaa varmuusvarastonnista ja varastoinnin kierrättämisestä viljakaupan ja teollisuuden kautta.

Tyypillisiä piirteitä elintarvikehuollon varmuusvarastoinnissa

- Vahva poliittinen painoarvo ja kiinnostus
- Vahva kansalaisten, kansalaisjärjestöjen ja median kiinnostus.

Varmuusvarastointi (elintarvikeviljat)

- HVK omistaa varastoitavat tuotteet
- Rekisteröidyt yritykset vastaavat varastoinnista ja kierrättämisestä.

- Kilpailutus mahdollisten kumppaneiden välillä
→ Sopimus
- Tavoite vähintään kaksi sopimusta/kilpailutus
→ riskin hajauttaminen.

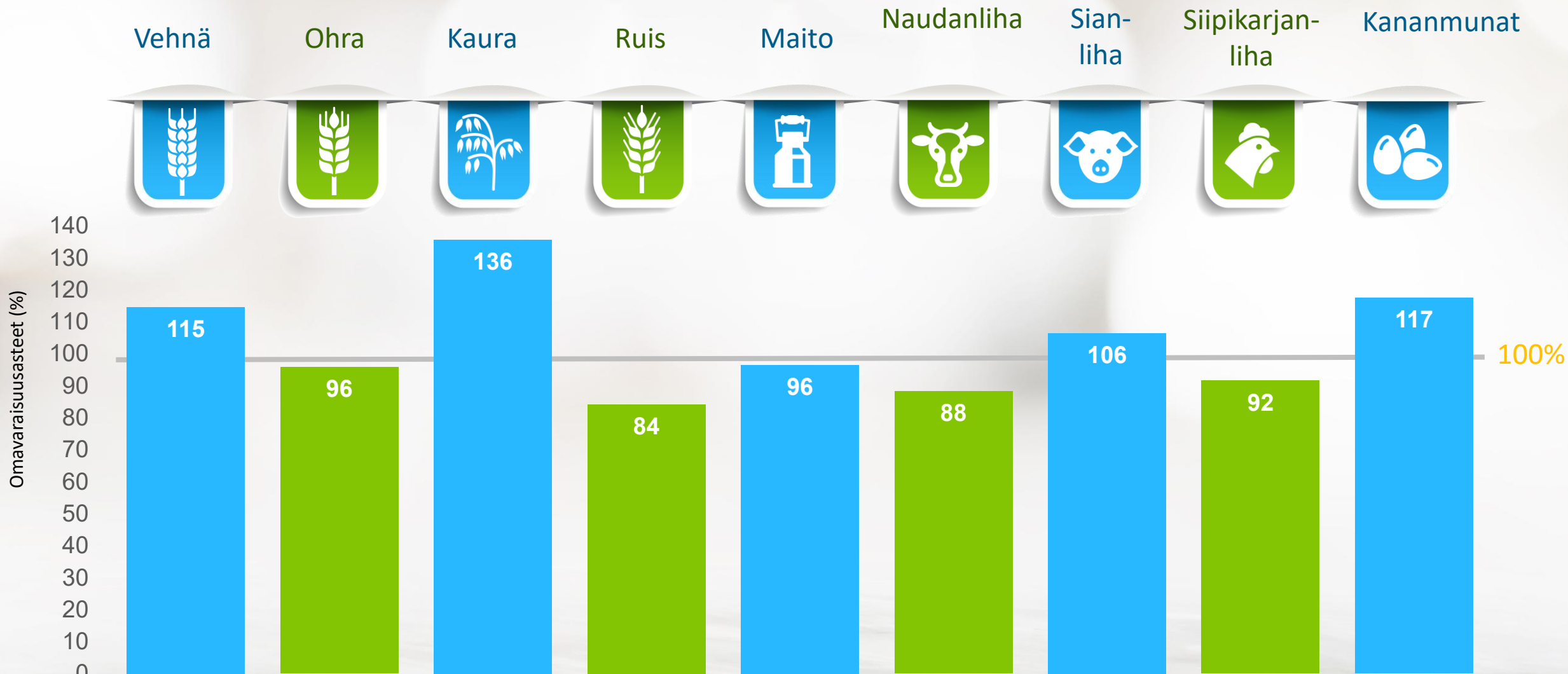
Kansainvälinen elintarvikehuolto ja Suomen rooli

Riski- ja häiriötekijät – kansainvälinen ja kansallinen taso

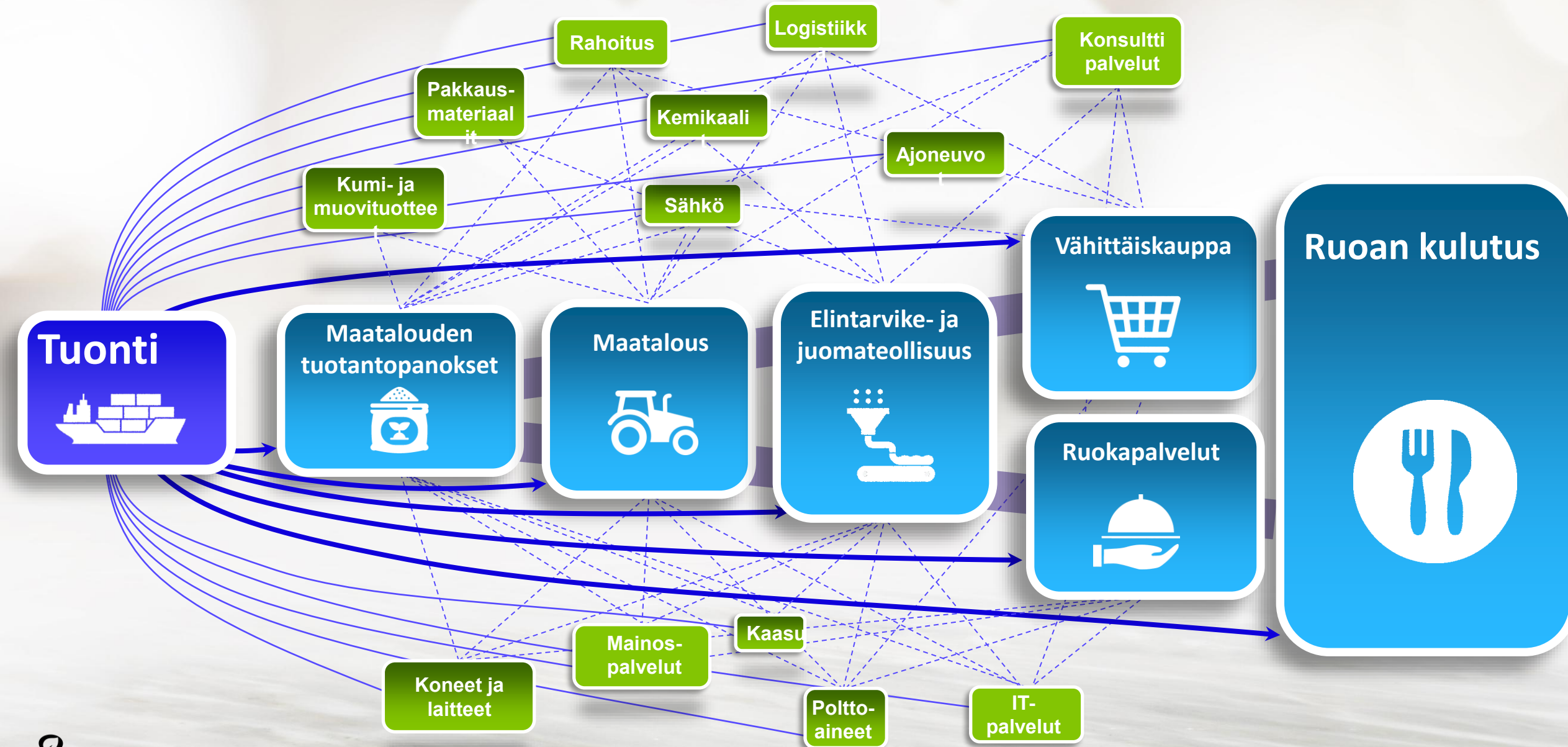

Maataloustuotteiden omavaraisuusaste

Lähde: omat laskelmat Luonnonvarakeskuksen ja Kantar TNS Agrin aineistoa käyttäen. Huom.: omavaraisuusasteen (self-sufficiency rate, SSR) = $\text{tuotanto} / (\text{tuotanto} + \text{tuonti} - \text{vient})$. Luvut ovat vuosien 2021-2023 keskiarvoja.

Elintarvikeketjun tuontiriippuvuus

Maatalouden tuotantopanosten omavaraisuusasteet

Johtopäätöksiä kansainvälisestä elintarvikehuollosta

- Viljan tuotanto ja kulutus tasapainossa, mutta kapasiteettia tarvitaan lisää. Tuotantokyvyn kasvutarve hyvin nopea, yli 2 % vuodessa
- Harvat maat kykenevät merkittävään nettovientiin (alle 10 maata) ja viljavarastoista vain häviävän pieni osa viejämaissa.
- Tuontiriippuvaiset maat ongelmissa, jos yksittäisenkin viejamaan tuotantokyky tai logistiikka häiriintyy. Korvaavaa vientikykyä ei löydy nopeasti. Kasvavaan kysyntään kyettävä vastaamaan väkirikkailla ja tuonnista riippuvaisilla alueilla tulevaisuudessa
- Kansallisen tuotantokyvyn merkitys globaalissa ruokahuollossa viljan osalta noin 80 %, globaalin kaupan osuus noin 20 % (valmiilla elintarvikkeilla kansallisen tuotannon merkitys tätäkin suurempi).
- Ruokakriisi voi vaikuttaa myös vakaisiin maihin, kuten Suomi.

Nykytilanne Suomen elintarvikehuollossa

- Suomi tuottaa enemmän kuin kuluttaa viljaa – vahva asema, mutta kannattavuus ja tuotannon kestävyys haasteena.
 - Kaupallinen järjestäytyminen, sopimusviljely, vienti tukevat koko ruokajärjestelmän resilienssiä.
- Suomessa ruoan omavaraisuus hyvällä tasolla, mutta tuotantopanosten osalta ei olla omavaraisia.
- Suuret vuosivaihtelut vaativat varautumista ja varastoja. Suomessa suurista vuosivaihtelusta johtuen on oltava vahva tuotannon perustaso ja myös varastoja
- Keskeiset haasteet: tuotantopanokset, kannattavuus
- Markkinaseuranta tärkeää: viljatase, panosten saatavuus ja hinnat.

